

Linaria supina (L.) Chazelles voor het eerst in Nederland gevonden

J. Cortenraad (Heerderweg 86h, 6224 LG Maastricht)

First record of *Linaria supina* (L.) Chazelles in the Netherlands

The Southatlantic-Westmediterranean *Linaria supina* is expanding its area to the northeast and has now reached the southeastern Netherlands at the Simpelveld railway station. Its habitat and life form are briefly discussed.

In juli 1984 zijn op het emplacement van station Simpelveld (IVON 62.24) enkele exemplaren van de Liggende leeuwebek (*Linaria supina*) aangetroffen.¹ Ook in 1985 en 1986 zijn enkele exemplaren gesignaleerd. Het betreft hier de eerste vondst van deze soort op Nederlands grondgebied.

Linaria supina (L.) Chazelles is van oorsprong een Westmediterrane-Zuidatlantische soort. Zij komt in Europa in Portugal, Spanje, Frankrijk, Noordwest-Italië en Zuidwest-Engeland voor, terwijl ze elders soms adventief wordt aangetroffen.² Ook in Zweden zou de soort hier en daar zijn gevonden. Buiten Europa komt *L. supina* in Noord-Afrika voor en de soort is in Noord-Amerika plaatselijk ingeburgerd.³

Binnen Frankrijk is de Liggende leeuwebek ongelijk verspreid: de soort is algemeen in Zuid- en Midden-Frankrijk. Ook rond en in Parijs komt ze veel voor. In Noord-Frankrijk en met name in het noordoosten is ze zeldzaam tot zeer zeldzaam.³ In België is *L. supina* in ongeveer 15 uurhokken waargenomen.⁴ De noordelijkste vindplaatsen bevinden zich in het westen van Belgisch Limburg. Het overgrote deel van de vindplaatsen ligt echter ten zuiden en ten westen van Brussel. Ook in het zuiden van Luxemburg is *L. supina* regelmatig gevonden. De plant lijkt zich in Luxemburg en België naar het noordoosten uit te breiden.⁵

Linaria supina komt in Frankrijk voor op allerlei open en droge, vaak zanderige plaatsen; onder meer veel op spoortaluds en langs spoorwegen.³ Uit eigen waarneming ken ik *L. supina* van enkele plaatsen in Noord-Frankrijk, waar ze groeide op weinig verweerde kalkbodems langs een spoorlijn en in een kalkgroeve. Beide groeiplaatsen waren zeer open van karakter. In Noord-Frankrijk en België is *L. supina* verder te vinden op braakland, akkers, kalkpuin en op ballastbedden van spoorwegen.⁵

Tabel 1 geeft de vegetatie weer waarin *L. supina* in 1985 te Simpelveld is aangetroffen. De plant groeit op het emplacement op een deels met bazaltstenen belegd terrein. Tussen en over deze stenen bevindt zich zand. De meeste soorten uit de opname wortelen in de voegen tussen de stenen. De in de opname voorkomende soorten zijn alle min of meer kenmerkend voor droge, open, zanderige of steenachtige plaatsen.

Tabel 1. Vegetatie met *Linaria supina* (L.) Chazelles op station Simpelveld.

Datum: 12.VI.1985, oppervlakte: 1 x 1 m², totale bedekking: 60%.

<i>Linaria supina</i>	+	<i>Lotus corniculatus</i>	2a	<i>Trifolium arvense</i>	1	<i>Arenaria serpyllifolia</i>	+
<i>Agrostis capillaris</i>	2b	<i>Aira caryophyllea</i>	1	<i>Cerastium semidecandrum</i>	+	<i>Sagina apetala</i>	r
<i>Vulpia myuros</i>	2a	<i>Cardaminopsis arenosa</i>	1				

Tabel 2. Belangrijke verschillen tussen (L.) Chazelles en Miller.

	<i>L. supina</i>	<i>L. vulgaris</i>
Stengel	liggend / opstijgend	rechtopstaand
Bladen	0,5–2 cm lang, 1–2 mm breed	3–8 cm lang, 3–6 mm breed
Bloemgrootte (inclusief spoor)	2–2,5 cm	2,5–3,5 cm
Zaden	glad	papilleus

Linaria supina zou in België en Luxemburg een therofiet zijn.⁵ Chater c.s.⁶ vermeldt dat *L. supina* zowel éénjarig, tweejarig als overblijvend kan zijn. Bonnier³ stelt dat de soort eenjarig lijkt, maar dat een individu zich langer dan een jaar kan handhaven en zich vegetatief kan uitbreiden met behulp van zijknoppen die ontstaan op het onderste deel van de stengel. Te Simpelveld zijn deze zijknoppen niet waargenomen: *L. supina* lijkt zich hier als een therofiet te gedragen. De planten bloeien hier van juni tot en met augustus en vormen rijp zaad. *Linaria supina* lijkt sterk op *L. vulgaris*, vooral wat betreft de kleur van de bloem, de stengel en de bladen. De belangrijkste verschillen zijn in tabel 2 weergegeven.

Linaria supina heeft bij haar uitbreiding naar het noordoosten inmiddels het uiterste zuidoosten van Nederland bereikt. *Vulpia myuros*, de meest succesvolle onder de typische spoorwegplanten van Nederland, is in 1887 ook te Simpelveld voor het eerst op een spoorwegterrein waargenomen.⁷ Dat *L. supina* even succesvol zal blijken te zijn is onwaarschijnlijk. Wel is het mogelijk dat de Liggende leuwebek in delen van Nederland zal inburgeren. Met name in het zuiden en het westen van het land zou er de komende jaren eens naar kunnen worden uitgekeken.

1. R. van der Meijden & W.J. Holverda, 1987. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in 1985 en 1986. *Gorteria* 13: 234.
2. P. Dupont, 1962. La flore atlantique européenne. Doc. Cartes Prod. Vég. Europe-atlantique 1. Toulouse.
3. G. Bonnier, 1926. Flore complète, illustrée en couleurs de France, Suisse et Belgique 8. Neuchatel, Paris, Bruxelles.
4. E. van Rompacy & L. Delvosalle, 1979. Atlas van de flora van België en Luxemburg, ed. 2. Meise.
5. J.E. de Langhe, L. Delvosalle, J. Duvigneaud, J. Lambinon & C. Vandenberghe, 1983. Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en de aangrenzende gebieden, ed. 3. Meise.
6. A.O. Chater, B. Valdes & D.A. Webb, 1972. *Linaria*. In: T.G. Tutin c.s., Flora Europaea 3. Cambridge.
7. E.J. Weeda, 1985. *Vulpia myuros*. In: J. Mennema, A.J. Quené-Boterbrood & C.L. Plate (ed.), Atlas van de Nederlandse flora 2. Utrecht.